

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η
Ο ΦΙΛΟΣ ΜΑΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Α. ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΩΝ

1. ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ: Ο χρόνος αυτός μας φανερώνει την πράξη που γίνεται τώρα. Αναφέρεται στο παρόν (στο σήμερα).

Ενεργητική φωνή: γράφω, παίζω, διαβάζω, μιλώ
Παθητική φωνή: γράφομαι

2. ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ: Αυτός ο χρόνος μας φανερώνει μια πράξη που γινόταν χτες (στο παρελθόν) συνέχεια.

Ενεργητική φωνή: έγραφα, έπαιζα, διάβαζα
Παθητική φωνή: γραφόμουν

3. ΑΟΡΙΣΤΟΣ: Ο χρόνος αυτός μας φανερώνει μια πράξη που έγινε στο παρελθόν για μια στιγμή και τέλειωσε στο παρελθόν.

Ενεργητική φωνή: έγραψα, έπαιξα
Παθητική φωνή: γράφτηκα

4. ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ: Ο χρόνος αυτός αναφέρεται σε πράξη που θα γίνει σε μια στιγμή στο μέλλον. Παίρνει τη λέξη (θα) σαν πρόθεμα.

Ενεργητική φωνή: θα γράψω
Παθητική φωνή: θα γραφτώ

5. ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ: Ο χρόνος αυτός, μας λέει ότι η πράξη θα γίνεται στο μέλλον συνέχεια. Παίρνει τη λέξη (θα) σαν πρόθεμα

Ενεργητική φωνή: θα γράφω, θα παίζω
Παθητική φωνή: θα γράφομαι

6. ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ: Ο χρόνος αυτός μας λέει ότι η πράξη έχει γίνει στο παρελθόν και σήμερα έχει τελειώσει. Παίρνει σαν πρόθεμα τη λέξη (έχω).

Ενεργητική φωνή: έχω γράψει, έχω παίξει
Παθητική φωνή: έχω γραφτεί

7. ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ: Ο χρόνος αυτός μας λέει ότι η πράξη είχε γίνει και είχε τελειώσει στο παρελθόν. Παίρνει σαν πρόθεμα τη λέξη (είχα).

Ενεργητική φωνή: είχα γράψει, είχα παίξει
Παθητική φωνή: είχα γραφτεί

8. ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ: Ο χρόνος αυτός μας λέει ότι η πράξη θα έχει γίνει στο μέλλον. Παίρνει σαν πρόθεμα τις λέξεις (θα έχω).

Ενεργητική φωνή: θα έχω γράψει
Παθητική φωνή: θα έχω γραφτεί

Έτσι μπορούμε να κατατάξουμε τους χρόνους σε τρεις κατηγορίες:

1. Παροντικοί χρόνοι: (Αυτοί που μιλούν για το σήμερα):

Ενεστώτας, Παρακείμενος

2. Παρελθοντικοί χρόνοι: (Αυτοί που μιλούν για το χτες): Παρατατικός, Αόριστος, Υπερσυντέλικος.

3. Μελλοντικοί χρόνοι: (Αυτοί που μιλούν για το αύριο):

Στιγμιαίος Μέλλοντας, Εξακολουθητικός Μέλλοντας, Συντελεσμένος Μέλλοντας.

Β. ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Τα χρονικά επιρρήματα φανερώνουν χρόνο και απαντούν στηνερώτηση **πότε**: (Βλ. γραμματική σελ. 163)

Μερικά από αυτά είναι:

Τώρα, πριν, χτες, αύριο, πέρσι, φέτος, ποτέ, νωρίς, αργά, τέλος, μετά, συχνά, πρώτα, κάποτε, ύστερα, έπειτα, πάντοτε, συνήθως, τελευταία, σπάνια

Γ. ΦΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

- **Τί είναι οι προθέσεις:**

Προθέσεις είναι οι μικρές άκλιτες λέξεις που μπαίνουν μπροστά από ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα) ή επιρρήματα για να φανερώσουν χρόνο, τόπο, τρόπο, αιτία, ποσό, κ.λ.π.

- **Πόσες είναι οι προθέσεις:**

Οι προθέσεις συνολικά είναι **42**. Οι είκοσι μία (**21**) από αυτές ονομάζονται **κοινές** και οι υπόλοιπες είκοσι μία (**21**), που προέρχονται από την αρχαία ελληνική, ονομάζονται **λόγιες ή απαρχαιωμένες**:

Οι είκοσι μία (**21**) **κοινές** είναι οι:

οι μονοσύλλαβες: με, σε, για, ως, πριν, προς, σαν

οι δισύλλαβες: αντί, από, δίχως, έως, κατά, λόγω, μετά, μέχρι, παρά, χωρίς

οι τρισύλλαβες: εναντίον, εξαιτίας, ίσαμε, μεταξύ (με, σε, για, παρά, μετά, κατά, από, κ.α.)

Έτσι υπάρχουν στη γλώσσα μας φράσεις με προθέσεις που δηλώνουν χρόνο και σχηματίζονται ως εξής:

+ ΕΤΙΡ. ή ΟΝΟΜΑ (σε αιτιατ.)

π.χ.:

Τα καταστήματα θα είναι ανοιχτά **από νωρίς/ από τη Δευτέρα**

Έφυγε **για πάντα/ για την ώρα**.

Θα έχει φύγει **ίσαμε αύριο/ίσαμε το βράδυ**.

Θα έρθει **σε λίγο / σε λίγες μέρες**.

+ ΟΝΟΜΑ (σε αιτιατική)

π.χ.:

Θα έρθει **κατά το μεσημέρι**. Θα έρθει **με την αυγή**.

Αυτό σε γίνεται **προς το παρόν**. Θα έρθει **μετά το μεσημέρι**.

+ ΕΤΙΡ. ή ΟΝΟΜΑ (σε αιτ. ή γεν.)

π.χ

Θα έχει τελειώσει **μέχρι αύριο**. Θα έχει τελειώσει **μέχρι το βράδυ**.

+ ΕΤΙΡ. ή ΟΝΟΜΑ (σε αιτιατική)

π.χ

Τέλειωσε **πριν από λίγο**.

Τον γνώρισε **πριν από ένα χρόνο**.

Δ. ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Τί είναι;

Είναι προτάσεις που φανερώνουν χρόνο, δηλαδή προσδιορίζουν χρονικά μια άλλη πρόταση.

π.χ.

Όταν έρθεις, θα παίξουμε.

Μέχρι να αρχίσει η βροχή, *είχα φτάσει στο σπίτι.*

- Πώς τις καταλαβαίνουμε; Εισάγονται:

- i. με τους χρονικούς συνδέσμους *όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν (πριν να), μόλις, προτού, ώσπου, ωσότου, όσο που, όποτε, άμα*
- ii. με λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται ως χρονικοί σύνδεσμοι *όσο, ότι, εκεί που, όσο που να, έως ότου να, κάθε φορά που, μέχρι να*

Ε. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ

- Όταν περιγράφω ένα γεγονός είμαι **θεατής** και παρατηρώ τα πάντα γύρω μου.
- Έπειτα περιγράφω:

Τι έγινε / γίνεται; Πού έγινε/ γίνεται; Πότε έγινε/ γίνεται; Γιατί έγινε/ γίνεται;

- Όταν περιγράφω κάποιο φαινόμενο που **επαναλαμβάνεται**, π.χ. ο κύκλος του νερού ή μια διαδικασία που επαναλαμβάνεται π.χ. τι συνηθίζω να κάνω κάθε πρωί σαν ξυπνώ γράφω τα ρήματα στον **ΕΝΕΣΤΩΤΑ**.
- Αν όμως περιγράφω ένα γεγονός που έγινε στο **παρελθόν** θα γράψω τα ρήματα στον **ΑΟΡΙΣΤΟ** για κάτι που έγινε και τελείωσε ή στον **ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟ** για κάτι που γινόταν συνεχώς.
- **ΠΡΟΣΕΧΩ!!!** . Πρέπει όσα περιγράφω να ακολουθούν μια χρονική σειρά και να μην πηγαίνω εμπρός - πίσω.

ΣΤ. ΑΦΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- Όταν αφηγούμαι ένα γεγονός που το έζησα, δεν είμαι θεατής, αλλά ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ.
- Στην αφήγηση μιλάω για μένα και για τα πρόσωπα που ήταν μαζί μου. Χρησιμοποιώ συχνά το α' πρόσωπο ενικού και αναφέρω:

**Ποιος/ Ποια, μαζί με ποιους/ ποιες; Τι έγινε;
Πού έγινε; Πώς έγινε;
Γιατί έγινε; (Είναι σημαντικό να εξηγούμε χρησιμοποιώντας
«γιατί» και «διότι»)**

- Για να έχει μια λογική σειρά η αφήγησή μου πρέπει να χρησιμοποιώ και τις κατάλληλες εκφράσεις όπως:
Στην αρχή, αμέσως μετά, κι ύστερα, έπειτα απόμισή / πολλή ώρα, κατά τις οχτώ, ένα μισάωρο αργότερα... (όχι συνέχεια όμως!)
- Στην αφήγηση μιας δικής μας ιστορίας λοιπόν πρέπει να προσέχουμε αλλά και να αποφεύγουμε τα εξής:

ΠΡΟΣΕΧΩ	ΑΠΟΦΕΥΓΩ
✓ Να χρησιμοποιώ πολλά ρήματα στο α' πρόσωπο ενικού.	× Να αρχίσω και να τελειώσω την αφήγησή μου πολύ γρήγορα.
✓ Να χρησιμοποιώ συχνά ρήματα στο χτες , τα περισσότερα στον αόριστο.	× Να μιλάω περισσότερο για τους άλλους αντί για μένα.
✓ Στο τέλος να εκφράζω τα συναίσθηματά και τις εντυπώσεις μου για το γεγονός που έζησα.	× Να επαναλαμβάνω συνεχώς τις ίδιες συνδετικές λέξεις ή φράσεις, όπως «και», «γιατί», «ύστερα», «γι' αυτό».